

Article

Islam and Man

Sumitra Saengwanich

M.S. (Agriculture), Lecturer

Department Science Faculty of Science and Technology

Yala Islamic University

Abstract

According to Islam, Human beings were created by Allah Subhanahuwataala. The first man was Adam, created from clay whereas descendants were created from sperms and eggs. However the theory of evolution said that all living things and human beings came from a single cell or non living things. The man in Islam is created to worship Allah and he do as his vicegerent on earth and they are separated in to two groups; the belelievers or Muslim and the nonbelievers or Kafir.

Keyword: Islam, Man, Charles Darwin, Evolution

บทความวิชาการ

อิสลามและมนุษย์

สุมิตรา แสงวนิชย์

วท.ม. (เกษตรศาสตร์), อาจารย์

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

บทคัดย่อ

ในทัศนะของอิสลาม มนุษยชาติล้วนถูกสร้างมาจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลาทั้งสิ้น โดยมนุษย์คนแรกเป็นผู้ชาย คืออาดัม ถูกสร้างมาจากดิน ขณะที่ลูกหลานของอาดัมถูกสร้างมาจากอสุจิและไข่ แต่ทัศนะของทฤษฎีวิวัฒนาการนั้นสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งมนุษย์ด้วยล้วนวิวัฒนาการมาจากเซลล์เดียวหรือเกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต มนุษย์ในอิสลามถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซุบฯ และเป็นผู้แทนหรือผู้ปกครองของพระองค์บนโลกนี้ และมนุษย์แบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มผู้ศรัทธาหรือกลุ่มมุสลิม และกลุ่มผู้ปฏิเสธหรือกลุ่มกาฟิร

คำสำคัญ: อิสลาม, มนุษย์, ชาร์ลส ดาร์วิน, วิวัฒนาการ

บทนำ

เรื่องราวของมนุษย์ได้แสดงไว้อย่างชัดเจนในคัมภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮฺของท่านนบีมุฮัมมัด คืออัลลอฮ์อยู่ะลี่ยะฮ์ซะดัม และทุกวันนี้ ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ได้ถูกเปิดเผยจากการพิสูจน์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ไม่ว่าจะเป็นการสืบพันธุ์ของมนุษย์ การเกิดของมนุษย์ ระบบต่างๆ ในร่างกายของมนุษย์ ทั้งหมดล้วนเป็นไปตามวิถีของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลาทั้งสิ้น ซึ่งเป็นสัจธรรมที่ไม่มีข้อขัดแย้งใดๆ และไม่มีศาสนาใดที่จะกล่าวถึงมนุษย์ได้ชัดเจนเท่าศาสนาอิสลาม ขณะนี้จึงเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า ศาสนาอิสลามคือแนวทางอันเที่ยงตรงที่มนุษย์สมควรที่จะน้อมรับโดยดุซนีย์

มนุษย์ในทางภาษาศาสตร์ตรงกับคำในภาษาอาหรับว่า “อินซาน” ซึ่งอยู่ในรูปเอกพจน์ และตรงกับคำว่า “นาซ” หรือ “อินซ” ในรูปพหูพจน์ ซึ่งหมายถึงบุคคล คน ผู้คน มนุษย์ มนุษยชาติ ซึ่งคำทั้งสามปรากฏอยู่ต่างที่ต่างวาระทั้งในอัลกุรอานและสุนนะฮ์อย่างมากมาย เช่น ในอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ซุบฯ ตรัสว่า

يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ
الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا

ความว่า “อัลลอฮ์ ซุบฯ ทรงปรารถนาที่ผ่อนผันให้แก่พวกเจ้า และมนุษย์นั้น (อินซาน) ถูกบังเกิดขึ้นในสภาพที่อ่อนแอ” (อันนิซาอ: 28)

ส่วนในทางวิชาการ มนุษย์ หมายถึง ผู้ปกครองหรือผู้แทนของอัลลอฮ์ ซุบฯ ซึ่งมาจากคำว่า “เคาะลีฟะฮ์” ในภาษาอาหรับ (ยูไลน เกอหิม 2541: 14)

ซึ่งปรากฏหลักฐานในอัลกุรอานว่า อัลลอฮ์ ซุบฯ ตรัสว่า

إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

ความว่า “แท้จริงข้า (อัลลอฮ์ ซุบฯ) จะให้มีผู้ปกครองคนหนึ่งในโลก” (อัลบะเกาะเราะฮ์: 30)

กำเนิดมนุษย์

จุดกำเนิดที่แท้จริงของมนุษย์ในทัศนะอิสลามนั้นคือ อัลลอฮ์ ซุบฯ พระผู้เป็นเจ้าองค์เดียว ซึ่งมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ล้วนเกิดขึ้นมาจากการสร้างของอัลลอฮ์ ซุบฯ ทั้งสิ้น ไม่ได้เกิดขึ้นเองหรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์หรือพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ซุบฯ การดำรงอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหลาย เป็นส่วนหนึ่งของพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ซุบฯ (เสรี พงศ์พิศ และคณะ 2524: 125 ; เมอลานา ซัยยิด อบูล อะลา เมาดูตี 2539: 2647-2648 ; อนัส แสงอารีย์ 2546: 25)

ซึ่งพระองค์ ซุบฯ ตรัสว่า

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

ความว่า “อัลลอฮ์ ซุบฯ เป็นผู้สร้างทุกสิ่ง และพระองค์เป็นผู้ดูแลคุ้มครองทุกสิ่ง” (อัลกุรอาน อัซซุมร์: 62)

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

ความว่า “และอัลลอฮ์ ซุบฯ ได้สร้างพวกท่าน และสิ่งที่พวกท่านได้ทำขึ้นมา” (อัศศ็อฟฟาต: 96)

ในขณะที่ตำราของชาร์ลส ดาร์วิน ที่ชื่อจุดกำเนิดของสิ่งมีชีวิต (The Original of Species) ได้กล่าวว่า “สิ่งมีชีวิตทั้งหลายเกิดจากบรรพบุรุษเดียวกัน แต่วิวัฒนาการไปตามกาลเวลาจนมีลักษณะที่ต่างกัน” นอกจากนี้ ชาร์ลส ดาร์วินยังได้นำเสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลายวิวัฒนาการมาจากเซลล์เดียวในระยะแรกเริ่มของโลก หรือสิ่งมีชีวิตเกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต (Spontaneous generation) และมีขบวนการคัดเลือกโดยธรรมชาติ (Natural Selection) คือสิ่งมีชีวิตทั้งหมดล้วนผันแปร มีความสามารถในการถ่ายทอดลักษณะและคุณสมบัติ และมีการดิ้นรนแข่งขันเพื่อความอยู่รอด (Campbell and et al: 9-10)

ขั้นตอนในการสร้างมนุษย์

ในอิสลาม มนุษย์ถือเป็นสิ่งที่มีหัตถ์จรรยสูงที่สุดในบรรดาสิ่งถูกสร้างทั้งหลาย อิสลามถือว่าการพิจารณาถึงชีวิตมนุษย์เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การรู้จักและการเข้าถึงอัลลอฮ์ ซุบฯ การที่มนุษย์รู้จักตัวเองย่อมนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับการมีอยู่ของเขาและธรรมชาติของเขา และการดำเนินไปของเขา (อนัส แสงอารีย์ 2546: 26)

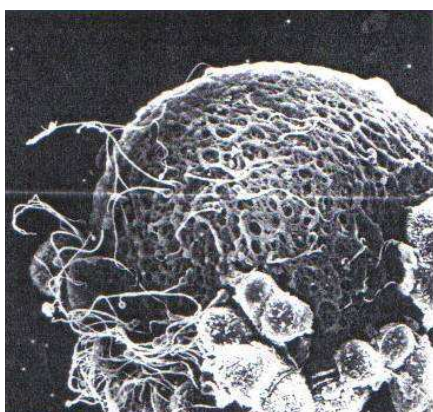
ในอิสลาม มนุษย์ทั้งหมดมีต้นกำเนิดมาจากพ่อแม่คนเดียวกัน โดยมนุษย์คนแรกเป็นผู้ชาย (อาดัม) ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากดิน ส่วนมนุษย์คนที่สองเป็นผู้หญิง (ฮาวา) ได้ถูกสร้างจากอาดัมเพื่อเป็นคู่ครอง และจากทั้งสองนี้ มนุษย์ก็ได้แพร่ขยายออกไป โดยสามารถสรุปขบวนการสร้างและการแพร่ขยายมนุษย์ได้ 3 ขั้นตอน (ماعيلานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาดูดี, 2539 หน้า 316-

317 : ยูไลน เกอเทิม, 2541 หน้า 28-34, 62-69 : และอนัส แสงอารีย์, 2546 หน้า 26-32) ดังนี้คือ

1. การสร้างมนุษย์จากวัตถุดิบกำเนิด ซึ่งมี 2 ชนิด คือ ชนิดแรกคือดิน ซึ่งเป็นวัตถุดิบกำเนิดของมนุษย์คนแรกเท่านั้น ชนิดที่สอง คืออสุจิและไข่ (ดังภาพที่ 1) ซึ่งเป็นวัตถุดิบกำเนิด ลูกหลานของอาดัมจนถึงปัจจุบัน, ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ซุบฯ ทรงตรัสว่า

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ
نَبِّئْهُمْ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

ความว่า “แท้จริงเราได้สร้างมนุษย์จากน้ำเชื้อผสมหยดหนึ่ง เพื่อเราจะได้ทดสอบเขา ดังนั้นเราจึงทำให้เขาเป็นผู้ได้ยิน เป็นผู้ได้เห็น” (อัลอินซาน: 2)

ภาพที่ 1. แสดงถึงอสุจิของเพศชายกำลังจะเข้าสู่การปฏิสนธิ (Fertilization) กับไข่ของเพศหญิง โดยมีอสุจิเพียงตัวเดียวเท่านั้นที่จะผสมพันธุ์ (Gottfried 1993)

2. การทำให้เป็นรูปร่างสัณฐานมนุษย์ ซึ่งมี 2 ประเภท คือ

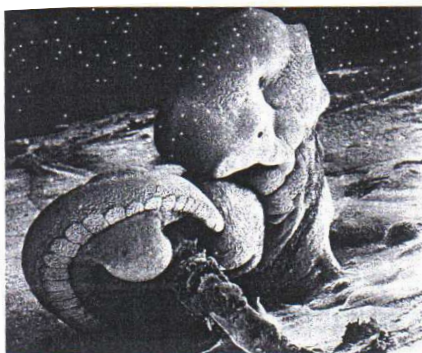
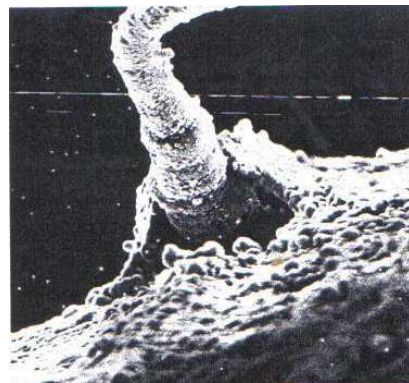
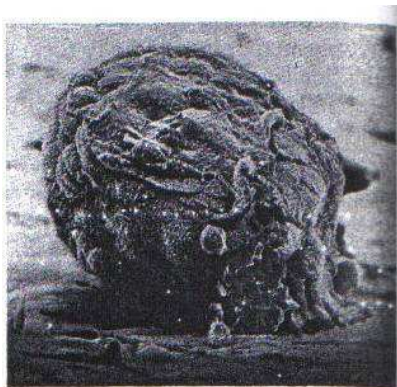
2.1 การสร้างรูปร่างสัณฐานที่มีวัตถุดิบกำเนิดมาจากดิน อัลลอฮ์ ซุบฯ ทรงรวบรวมดินจากสถานที่ต่างๆ แล้วนำมาผสมกับน้ำกลายเป็นดินเหนียว ต่อมาพระองค์ทรงหมักดินเหนียวไว้ระยะหนึ่ง กลายเป็นดินดำ หลังจากนั้นดินดำได้แปรสภาพเป็นดินเนื้อละเอียด หลังจากนั้นพระองค์ทรงนำไปบรรจุเข้าหลอมเฉพาะเป็นรูปร่างสัณฐานของมนุษย์ และพระองค์ทรงปล่อยทิ้งไว้จนแห้งเสมือนดินเผา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปร่างสัณฐานของมนุษย์ (อาดัม) จากดินที่จับตัวกันแน่น

2.2 การสร้างรูปร่างสัณฐานของมนุษย์ (ลูกหลานของอาดัมจนถึงปัจจุบัน) จากอสุจิ โดยเชื้ออสุจิและไข่ที่มีชีวิตทำการปฏิสนธิ ต่อมาเข้าสู่ระยะที่เป็นก้อนเลือด โดยเชื้อที่ได้รับการผสมเข้าไปฟักตัวอยู่ในมดลูก ต่อมาเข้าสู่ระยะก้อนเนื้อ ซึ่งเป็นระยะที่ก้อนเลือดเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นรูปร่าง (ตัวอ่อน) ต่อมาเข้าสู่ระยะกระดูก โดยการทำให้ตัวอ่อนพัฒนาการรูปร่างเป็นศีรษะ มือ และแขนทั้งสอง มีเส้นประสาท และเส้นเลือดเกิดขึ้น ต่อมาเข้าสู่ระยะการเป็นเนื้อ (ดังภาพที่ 2) ซึ่งเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการเกิดขึ้นกับตัวอ่อน ที่สำคัญและเด่นชัดที่สุดในระยะนี้ก็คือ การเปลี่ยนจากรูปร่างไปยังการมีกระดูก ทำให้อวัยวะหลายๆส่วนเกิดขึ้นแต่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น ปาก จมูก ใบหู เท้า แขน ขา เป็น

ต้น ต่อมาระยะรูปร่างหน้าตา และการทำให้สมบูรณ์ เป็นระยะ รูปร่างที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นระยะที่มีการปรับ ให้มีความสมดุล ให้แต่ละคนมีรูปร่างหน้าตาที่มี ลักษณะเฉพาะของตัวเอง ที่โน้มเอียง หรือคล้ายคลึงกับ พ่อแม่ ญาติๆ หรือมีหน้าตาที่ไม่เหมือนใคร สวยงาม หรือไม่สวยงาม สูงหรือต่ำ เพศชายหรือเพศหญิง เป็นต้น ซึ่งพระองค์อัลลอฮฺ ซุบฮา ทรงตรัสว่า

ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ
 مُضْغَةً خَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا
 الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ
 فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

ความว่า “แล้วเรา (อัลลอฮฺ ซุบฮา)ได้ ทำให้เชื้ออสุจิกลายเป็นก้อนเลือด แล้ว เราได้ทำให้ก้อนเลือดกลายเป็นก้อน เนื้อแล้วเราได้ทำก้อนเนื้อกลายเป็น กระดูก แล้วเราหุ้มกระดูกนั้นด้วยเนื้อ แล้วเราได้เป่าวิญญาณให้เขากลายเป็น อีกรูปร่างหนึ่ง ดังนั้นอัลลอฮฺทรง จำเริญยิ่งผู้ทรงเลิศแห่งปวงผู้สร้าง” (อัลกุรอาน อัลมูมินูน :14)

ภาพที่ 2 แสดงระยะการพัฒนาตัวอ่อนในมนุษย์ (Human Development)

A. เกิดการปฏิสนธิ B. ระยะก่อนเลือด C. ระยะก่อนเนื้อ (Gottfried 1993)
 D. ระยะกระดูก (Gunstream 2000) E. ระยะการเป็นเนื้อ (Krogh 2002)

3. การทำให้มีชีวิต โดยการที่อัลลอฮฺทรงเป่า วิญญาณของพระองค์เข้าไปในรูปร่างเหล่านั้น ซึ่ง วิญญาณไม่ได้หมายถึงแค่เพียงชีวิตที่ทำให้สิ่งมีชีวิต

ทั้งหลายเคลื่อนไหวได้ แต่ยังหมายถึงลักษณะต่างๆ ของ มนุษย์ที่ทำให้เขามีความสำนึก มีความคิด มีดุลพินิจ และ การตัดสินใจ มีการมองเห็นมีการจำแนกแยกแยะ ซึ่ง

คุณสมบัติของสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้มนุษย์ถูกแยกออกจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลก และกลายเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี และควรค่าแก่การเป็นตัวแทนของอัลลอฮฺ ซุบฮา ดังนั้นองค์ประกอบของมนุษย์จึงมี 2 อย่างคือ ร่างกายและวิญญาณ ซึ่งอัลลอฮฺ ซุบฮา ตรัสว่า

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا
مِّن طِينٍ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن
رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

ความว่า “จงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้า (อัลลอฮฺ ซุบฮา) ตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะสร้างมนุษย์คนหนึ่งจากดิน ดังนั้น เมื่อข้าได้ทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์และได้เป่าวิญญาณจากข้าเข้าไปในตัวเขา ฉะนั้นพวกเจ้าจงก้มลงสujudต่อเขา” (อัลกุรอาน ศอด: 71-72)

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ
خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ
مِن سُلَالَةٍ مِّن مَّاءٍ مَّهِينٍ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ
فِيهِ مِن رُّوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

ความว่า “ผู้ทรงทำให้ทุกสิ่งทีพระองค์ทรงสร้างมันให้ดียิ่ง และพระองค์ทรงเริ่มการสร้างมนุษย์จากดิน แล้วทรงให้การสืบตระกูลของมนุษย์มาจากน้ำ (อสุจิ) อันไร้ค่า แล้วทรงทำให้เขามีสัดส่วนที่สมบูรณ์ และทรงเป่ารูกุ (วิญญาณ) ของพระองค์เข้าไปในตัวเขา และทรงให้พวกเจ้าได้ยินและได้เห็น และให้มีจิตใจ (สติปัญญา) ส่วนน้อยเท่านั้นทีพวกเจ้าขอบคุณ”(อัลซัจญะดะฮฺ: 7-9)

อปีอัศดิรเราะฮฺมาน อัศคิลลาฮฺ อิบนิ มัสอู๊ด รออาได้กล่าวว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลา ได้กล่าวว่า

“โดยที่ท่านเป็นผู้พูดจริง ซึ่งได้รับการยืนยันว่า แท้จริงคนหนึ่งหมู่พวกเจ้านั้น การบังเกิดของเขาจะถูกให้รวบรวมขึ้นในครุรรมาดาของเขา สภาพเป็นอสุจิเป็นเวลา 40 วัน หลังจากนั้นก็เป็นเลือดก้อนในจำนวนเวลาดังกล่าว หลังจากนั้น ก็เป็นเนื้อก้อนในจำนวนเวลาเช่นเดียวกัน หลังจากนั้นมะลักก็จะถูกส่งมายังเขา แล้วก็ได้เป่าวิญญาณเข้าไป และจะถูกใช้ให้บันทึก 4 ถ้อยคำด้วยกัน โดยให้บันทึกเกี่ยวกับเครื่องยังชีพของเขา กำหนดอายุของเขา การงานของเขา และเป็นคนชั่วหรือคนดี ... (อัลหะดิษ : บุคอรีและมุสลิม อ้างในสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ 2541: 19-20)

ในทางตรงกันข้าม นักวิทยาศาสตร์บางกลุ่มได้กล่าวถึงจุดกำเนิดของมนุษย์โดยใช้ทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ลส ดาร์วิน ซึ่งกล่าวว่า มนุษย์ในปัจจุบันกำเนิดมาจากสัตว์คล้ายลิงตามกระบวนการวิวัฒนาการ ซึ่งมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะบางอย่าง 4 ขั้นคือ (Gottfried 1993: 477-481 ; Johson 2003: 480-483)

1. ออสเตรโลพิเทคัส (Australopithecus) เกิดขึ้นเมื่อ 3.6 -3.8 พันล้านปีก่อนโดยพิสูจน์จากรอยเท้า และโครงกระดูกฟอสซิลที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดที่ 3.5 ล้านปีก่อน ยังไม่มีมนุษย์เกิดขึ้น

2. โฮโม ฮาบิลิส (Homo habilis) เป็นขั้นที่จัดเป็นมนุษย์ขั้นแรก เกิดเมื่อประมาณ 2 พันล้านปีก่อน ถูกเรียกว่าเป็นมนุษย์ที่มีทักษะ โดยพิจารณาจากการสร้างเครื่องมือและเครื่องนุ่งห่ม

3. โฮโม อีเรคตัส (Homo erectus) เป็นฟอสซิลที่พบในระยะเวลา 1.6 พันล้านปีก่อน และพิจารณาจากการก่อสร้าง การแก้ไขปัญห การใช้ไฟ และบางทีอาจมีการสื่อสารโดยใช้ภาษา

4. โฮโม เซเปียน (Homo sapiens) หรือเรียกว่ามนุษย์ยุคใหม่ เป็นขั้นที่อยู่ระยะเวลา 200,000 ปีก่อน คล้ายกับมนุษย์ในปัจจุบันนี้

อำนาจและหน้าที่ของมนุษย์

ในอิสลาม มนุษย์เป็นสิ่งถูกรสร้างของอัลลอฮฺ ซุบฮา โดยพระองค์ได้สร้างขึ้นโดยไม่มีเป้าหมายอื่นใดนอกจาก

เพื่อให้มนุษย์เคารพภักดีต่อพระองค์เท่านั้น(อนุอาหมินะฮฺ บิลาล ฟิลิปส์ 2541: 46) ซึ่งอัลลอฮฺ ซุบฯ ตรัสว่า

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

ความว่า “และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”(อัลกุรอาน อัลฮาริยาต : 56)

ด้วยเป้าหมายอันนี้ มนุษย์ยังได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือผู้ปกครองของพระองค์บนโลกนี้อีกด้วย โดยปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นตัวแทนตามครรลองที่พระองค์ได้ทรงบัญญัติไว้ ซึ่งพระองค์ ตรัสว่า

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ความว่า “และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะให้ข้ามีผู้แทนคนหนึ่งบนพิภพ มลาอิกะฮฺได้ทูลขึ้นว่า พระองค์จะทรงให้มีขึ้นในพิภพซึ่งผู้ที่บ่อนทำลาย และก่อการนองเลือดในพิภพกระนั้นหรือ ทั้งๆ ที่พวกข้าพระองค์ให้ความบริสุทธิ์พร้อมด้วยการสรรเสริญพระองค์ และเทิดทูนความบริสุทธิ์ในพระองค์ พระองค์ตรัสว่า แท้จริงข้ารู้ยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้าไม่รู้”(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 30)

ดังนั้นมนุษย์มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปกครองโลกพร้อมทั้งได้รับอำนาจทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นปัจจัยสำหรับการทำภารกิจดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบหลายด้าน เช่น ด้านการปฏิบัติต่ออัลลอฮฺ ซุบฯ โดยตรง ด้วยการละหมาด และการถือศีลอด ด้านการปฏิบัติต่อ

ตนเองโดยการควบคุมอารมณ์ ด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะสมาชิกของสังคม รวมไปถึงการปฏิบัติต่อทรัพย์สินและทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการมีหน้าที่และความรับผิดชอบของมนุษย์ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจระดับหนึ่ง โดยมีความรู้ที่ตนเองตัดสินใจอย่างไร และสามารถเล็งผลล่วงหน้าจากสิ่งที่ตนกระทำได้ ความเป็นอิสระของมนุษย์ เป็นรากฐานให้มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ รับผิดชอบต่อศีลธรรม ซึ่งอิสลามถือว่าเจตนาเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดผลการกระทำของคนแต่ละคน เพราะฉะนั้น คนแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อ การตัดสินใจดำเนินชีวิตของคน การกระทำที่ดีเกิดจากเจตนาที่ดี การกระทำดีเพียงรูปแบบภายนอกโดยไม่มีเจตนาที่ดี อันเกิดจากความเห็นแก่ตัวหรือการบังคับ ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จตามที่ศาสนาต้องการ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงไม่ให้บังคับให้นับถือศาสนา

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มนุษย์จะมีอิสระในการดำเนินชีวิต หรือเลือกกระทำ แต่มนุษย์มีอำนาจที่จำกัดในหลายทาง และอัลลอฮฺ ซุบฯ ทรงเข้ามากำหนดชะตากรรมของมนุษย์ มนุษย์จึงไม่สามารถได้รับสิ่งต่าง ๆ ตามความปรารถนา และอำนาจของตนทุกอย่าง มนุษย์มีอำนาจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ในโลก แต่ไม่สามารถเปลี่ยนเงื่อนไขของสิ่งต่างๆ ที่อัลลอฮฺทรงกำหนดให้เป็นแบบแผนของชีวิตและโลก เช่นคนสามารถเลือกกระทำความดีและความชั่ว แต่ไม่สามารถลบล้างเงื่อนไขที่ว่าถ้าทำดีย่อมได้รับผลดีเป็นรางวัลตอบแทนจากอัลลอฮฺ ซุบฯ และหากทำชั่วย่อมได้รับผลเสีย เป็นการลงโทษจากอัลลอฮฺ ซุบฯ มนุษย์ไม่สามารถทำชั่วเพื่อความพอใจของตนเองแล้วหนีพ้นการลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงการลงโทษมาเป็นการให้รางวัลได้

นอกจากนี้มนุษย์ยังมีขีดความสามารถที่จำกัดในอีกหลายทางในการใช้ชีวิตในโลกนี้ เช่น ข้อจำกัดในด้านกำลังกาย สติปัญญา ทรัพย์สิน เป็นต้น ตลอดจนแรงบีบบังคับจากสภาพแวดล้อมอีกหลายอย่าง เป็นเหตุให้มนุษย์ไม่อาจได้รับสิ่งต่างๆ ทั้งหมดตามความต้องการเสมอไปในทัศนะอิสลาม มนุษย์ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

ถ้าหากอัลลอฮ์ ชุบ ๑ ไม่ทรงประสงค์ให้เป็นไปได้โดย
การเอื้ออำนวยสิ่งต่าง ๆ ให้

เนื่องจากมนุษย์มีขีดความสามารถจำกัดตาม
อรรถภาพของตน ในฐานะสิ่งที่ถูกสร้างดังกล่าว โดย
ส่วนรวม และแตกต่างกันโดยส่วนบุคคล มนุษย์จึงได้ถูก
กำหนดขีดจำกัดในความรับผิดชอบของตนตาม
สมรรถภาพ การเผชิญกับสภาพต่างๆ ของตนเองและโลก
ด้วยอำนาจอันจำกัดของมนุษย์นั้น เป็นการทดสอบหรือ
การทดลอง ด้วยเหตุนี้การทดสอบจึงมีความหมายต่อ
มนุษย์ อย่างน้อยในแง่ที่ว่า มนุษย์จะทำหน้าที่ได้โดย
อาศัยปัจจัยต่างๆ ที่ตนได้รับมา เพื่อทำหน้าที่และมีความ
รับผิดชอบ การทดสอบเป็นหนทางที่มนุษย์จะสามารถ
พัฒนาตนเอง ยกระดับชีวิตของตนเองจนเป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม และมีความสุขทั้งในโลกนี้และ
โลกหน้า

ในการพัฒนาตนเองจนบรรลุผลสำเร็จนั้น
มนุษย์ต้องใช้ความพยายามและความอดทน สิ่งทดสอบ
ไม่ว่าจะเป็นความมั่งคั่งด้วยฐานะ อำนาจ สติปัญญา
ทรัพย์ บริวาร ฯลฯ หรือการสูญเสียสิ่งเหล่านั้น เป็น
เครื่องจำแนกว่าใครจะดำเนินการ หรือมีหน้าที่ต่อสิ่ง
เหล่านั้นอย่างไร เป็นคนมีคุณธรรมหรือขาดคุณธรรม
เป็นหนทางที่ทำให้มนุษย์ได้รู้จักตัวเองและเพื่อนมนุษย์
ชื่อตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบตามสมรรถภาพของตน
เพียงใด ซึ่งในการทำหน้าที่ มนุษย์จำเป็นต้องอาศัย
ศาสนาเป็นเครื่องช่วย ด้วยเหตุที่มนุษย์มีความสามารถ
จำกัดด้วยประการทั้งปวง แต่มีการกิจในการปกครองสิ่ง
ต่างๆ พร้อมกับความรับผิดชอบตามเงื่อนไขของชีวิตและ
โลกที่อัลลอฮ์ ชุบ ๑ ทรงกำหนดไว้ มนุษย์จึงจำเป็นต้อง
ได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ชุบ ๑ โดยอาศัยศาสนา
ที่พระองค์ทรงประทานให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
ต้องการกฎเกณฑ์สำหรับความประพฤติจากอัลลอฮ์ ชุบ
๑ เป็นกฎเกณฑ์ที่สามารถช่วยให้มนุษย์สามารถพ้นทุกข์
ทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า หรือมีความสอดคล้องกับ
สภาวะทั้งหมดตามแบบแผนของชีวิต และโลกในทุก
ขั้นตอน จะละเลยสภาพความเป็นอยู่ช่วงใดของชีวิตไม่ได้
โดยเป้าหมายของอัลลอฮ์ ชุบ ๑ ในการให้ศาสนามาสั่ง
สอนศาสนาแก่ประชาชาติทุกประชาชาติ เพื่อให้คน
อาศัยศาสนามาจัดและป้องกันความหวาดกลัวและ

ความทุกข์ต่างๆ ของตนเอง ไม่ใช่เพื่อเพิ่มพูนความ
สมบูรณ์ให้แก่อัลลอฮ์ ชุบ ๑ (เสรี พงศ์พิศ และคณะ
2524: 141-143)

ประเภทของมนุษย์

ตามที่มนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นมาให้มีลักษณะที่จะ
ดำเนินชีวิตไปในสภาพที่แตกต่างกันสองอย่าง สภาพหนึ่ง
ก็คือสภาพที่มนุษย์พบว่าตัวเองต้องดำเนินไปตามกฎ
ที่อัลลอฮ์ ชุบ ๑ ได้กำหนดไว้โดยสิ้นเชิง แต่ในอีกสภาพ
หนึ่งของการดำเนินชีวิต มนุษย์ได้รับเหตุผลและ
สติปัญญา มีอำนาจที่จะคิดและตัดสินใจ มีอำนาจที่จะเลือก
และปฏิเสธ มีอำนาจที่จะยอมรับและปฏิเสธ มีเสรีภาพที่
จะเลือกดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตามที่ตัวเองต้องการ จะ
ยอมรับความศรัทธาใดๆ และดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์
อะไรที่ตัวเองชอบก็ได้ จะจัดเตรียมความประพฤติของ
ตัวเองหรือจะยอมรับสิ่งที่คนอื่นกำหนดให้ก็ได้ กล่าวโดย
สรุป ก็คือมนุษย์ได้รับเจตนารมณ์เสรีที่ทำให้มนุษย์มี
เสรีภาพที่จะคิดที่จะเลือกและปฏิบัติอย่างไรก็ได้ ซึ่งการ
ใช้เสรีภาพนี้แหละที่ทำให้มนุษย์แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม
สองประเภท คือ กลุ่มผู้ศรัทธา (หรือกลุ่มมุสลิม) และ
กลุ่มผู้ปฏิเสธ (หรือกลุ่มกาฟิร)

กลุ่มผู้ศรัทธา หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่เลือก
จะยอมรับอัลลอฮ์ ชุบ ๑ พระผู้ทรงสร้างเขาขึ้นมา และ
ยอมรับว่าพระองค์ คือ นายของเขา และยอมจำนนต่อ
กฎและคำสั่งของพระองค์และพร้อมที่จะปฏิบัติตามอย่าง
ซื่อตรง การที่บุคคลดังกล่าวตัดสินใจอย่างมีจิตสำนึกที่จะ
เชื่อฟังและ ปฏิบัติตามอัลลอฮ์ ชุบ ๑ ในขอบเขตที่เขา
ได้รับเสรีภาพในการเลือกนี้เองที่ทำให้เขาได้รับ
“อิสลาม” โดยสมบูรณ์ นั่นคือ เขาได้เป็น “มุสลิม” โดย
สมบูรณ์ ซึ่งการนอบน้อมยอมจำนนตัวเองทั้งหมดต่อ
เจตนารมณ์ของอัลลอฮ์ ชุบ ๑ ก็คือ “อิสลาม” นั่นเอง

ส่วนกลุ่มที่สอง กลุ่มผู้ปฏิเสธ (กาฟิร) หมายถึง
ตามแนวคิดของอิสลาม มนุษย์ทุกคนเกิดมาเป็นมุสลิม
เพราะร่างกายของเขาทั้งหมดยอมจำนนต่ออัลลอฮ์ ชุบ ๑
ทั้งสิ้น โดยดำเนินไปตาม กฎเกณฑ์ของอัลลอฮ์ ชุบ ๑
ทุกประการ แต่อย่างไรก็ตาม เขากลับไม่ใช้ความสามารถ
ทางด้านสติปัญญา การใช้เหตุผล และสัญชาตญาณ
ยอมรับอัลลอฮ์ ชุบ ๑ พระผู้อภิบาลและพระผู้ทรงสร้าง

เขา ไม่เพียงแต่เท่านั้น เขายังใช้เสรีภาพในการเลือกไป
ในทางที่ผิด โดยการเลือกที่จะปฏิเสธพระองค์ บุคคล
ประเภทนี้ คือ ผู้ปฏิเสธพระเจ้า ซึ่งในทางวิชาการ
อิสลาม เรียกว่า “กาฟิร” (เมาลานา ซัยยิด อบูล อะลา
เมาดูดี 2541: 2-6 ; มุฮัมมัด อิบน์ อับดุลวะฮฮาบ
2531: 43-55)

ด้วยเหตุนี้ ในรัฐอิสลาม ซึ่งปกครองด้วย
กฎหมายอิสลามให้ความสำคัญกับการศรัทธาในอิสลาม
เป็นลำดับแรก จึงได้แบ่งพลเมืองของรัฐออกเป็นสอง
ประเภท คือ พลเมืองที่เป็นมุสลิม และที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่ง
วางพื้นฐานในการแบ่งพลเมืองอยู่บนความแตกต่าง
ทางด้านความคิด ความเชื่อ และหลักการ เท่านั้น มิได้
นำความแตกต่างทางด้านภาษา ชาติตระกูล สีผิว ฐานะ
ทางเศรษฐกิจ เผ่าพันธุ์ และอื่น ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการ
แบ่งประเภทของพลเมืองของรัฐแต่อย่างใด เพราะ
คุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลง
ได้ และไม่สามารถที่จะเลือกเองได้ แต่ทว่าความคิด
ความเชื่อและหลักการของแต่ละบุคคลเป็นคุณลักษณะที่
เปลี่ยนแปลงได้ และที่สำคัญ คือ เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นคิด
เลือกและตัดสินใจเอง ซึ่งนั่นคือการใช้สิทธิเสรีภาพที่
สำคัญที่สุดของเขาที่กฎหมายอิสลามได้บัญญัติเอาไว้
เพราะสิทธิเสรีภาพอื่น ๆ วางรากฐานอยู่บนสิทธิเสรีภาพ
ในการเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธศรัทธาอิสลามนั่นเอง
(ศอลิห์ หุสซัยน์ อัลอาอิด 2548: 17-24 ; Sayyid Abul
Ala Al-Maududi 1987: 67-71)

สรุปและวิจารณ์

ต้นกำเนิดที่แท้จริงของมนุษย์ในอิสลามนั้นเกิด
ขึ้นมาจากการสร้างของอัลลอฮ์ ซุบฮาน่า มนุษย์ถือเป็นสิ่งที่
มหัศจรรย์สูงสุดในบรรดาสิ่งถูกสร้างทั้งหลาย โดยมนุษย์
คนแรกเป็นผู้ชาย (อาดัม) ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากดิน ส่วน
มนุษย์คนที่สองเป็นผู้หญิงได้ถูกสร้างมาจากอาดัมเพื่อมา
เป็นคู่ครอง และจากทั้งสองนี้เอง มนุษย์ก็ได้แพร่ขยาย
ออกไปโดยมีต้นกำเนิด คืออสุจิที่มีชีวิตได้ปฏิสนธิกับไข่
และพัฒนาจนกลายเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ในอิสลามมี
สถานะเป็นตัวแทนหรือผู้ปกครองของพระองค์อัลลอฮ์
ซุบฮาน่า บันโลกนี้ อย่างไรก็ตาม มนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นมาให้มี
ลักษณะที่จะดำเนินชีวิตไปในสภาพที่แตกต่างกันสอง

อย่าง คือการดำเนินไปตามกฎอัลลอฮ์ ซุบฮาน่า ตามกฎทาง
กายภาพของธรรมชาติ และอีกสภาพหนึ่งคือการได้รับ
เหตุผลและสติปัญญา มีอำนาจที่จะคิดและตัดสินใจ หรือ
มีเสรีภาพนั่นเอง ซึ่งการใช้เสรีภาพของมนุษย์จะแบ่ง
ออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ศรัทธา (หรือกลุ่มมุสลิม)
และกลุ่มผู้ปฏิเสธด้วยเหตุนี้ ในรัฐอิสลาม ซึ่งปกครอง
ภายใต้กฎหมายอิสลาม จึงได้แบ่งพลเมืองของรัฐ
ออกเป็นสองประเภท คือ พลเมืองที่เป็นมุสลิม และที่
ไม่ใช่มุสลิม โดยวางพื้นฐานการแบ่งพลเมืองในด้านความ
แตกต่างทางความคิด ความเชื่อ และหลักการศรัทธา
ในขณะที่วิทยาศาสตร์ได้พยายามพิสูจน์หาหลักฐานการ
เกิดของมนุษย์ โดยการสังเกตความหลากหลายของ
สิ่งมีชีวิตต่างๆ ซึ่งสิ่งมีชีวิตบางกลุ่มมีลักษณะที่คล้ายคลึง
กันจึงจัดให้สิ่งมีชีวิตเหล่านั้นอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งความ
จริงแล้วการจัดกลุ่มของสิ่งมีชีวิตให้เป็นหมวดหมู่จะทำให้
เราสามารถศึกษาความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตได้ง่าย
ขึ้น แต่นักวิทยาศาสตร์บางคนได้คิดว่าการคล้ายคลึงกัน
ของสิ่งมีชีวิตกลุ่มหนึ่งน่าจะมาจากวิวัฒนาการของ
สิ่งมีชีวิตเหล่านั้น และตั้งเป็นทฤษฎีขึ้นมาโดยดูจาก
ร่องรอยของรอยเท้า โครงกระดูกฟอสซิลที่มีการพิสูจน์
ว่ามีระยะเป็นพันล้านปี เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ และ
จินตนาการภาพที่เกิดขึ้นโดยการคาดเดาถึงรูปร่าง
ลักษณะที่พบจากโครงร่างฟอสซิล และเครื่องใช้ไม้สอย
ต่างฟ ปัจจุบันผลการศึกษาเหล่านี้ได้มีการลบล้างหรือ
เกิดความขัดแย้งขึ้นมา (Harun Yahya 2003: 75-78)
เช่น ทฤษฎีสิ่งมีชีวิตเกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต (Spontaneous
generation) พบว่าถูกล้มล้างไปในปี 1860 โดยหลุยส์
ปาสเตอร์ (Louis Pasteur) นักเคมีชาวฝรั่งเศส ที่ได้ทำ
การทดลองด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific
method) (Krogh 2002) หรือการกล่าวถึงทฤษฎี
วิวัฒนาการของมนุษย์ ปัจจุบัน วิทยาศาสตร์ในสาขา
พันธุศาสตร์ (Genetics) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพันธุกรรมของ
สิ่งมีชีวิตพบว่าสิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะมีพันธุกรรมที่มี
ลักษณะเฉพาะในแต่ละชนิดของสิ่งมีชีวิตถูกบรรจุอยู่ในดี
เอ็นเอ และพบว่าโอกาสที่พันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตจะเกิด
การเปลี่ยนแปลงหรือรหัสพันธุกรรมเปลี่ยนไปในทาง
ธรรมชาติอยู่ในอัตราที่ต่ำมากคือ 10^{-6} หรือ 10^{-5}
(ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ และคณะ 2548: 111) ดังนั้น

โอกาสของการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต
จึงเป็นเรื่องที่ยากแก่การพิสูจน์ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์
และได้ผลการทดลองที่ถูกต้อง เนื่องจากระยะเวลาที่
ยาวนานและหลักฐานที่ไม่ชัดเจน จึงไม่ควรที่จะชี้ชัดว่า
มนุษย์มีกำเนิดหรือวิวัฒนาการมาจากสัตว์ประเภทใด
อย่างไรก็ตาม หลักความจริงพื้นฐานที่นักวิทยาศาสตร์
ต้องยอมรับหรือเป็นข้อตกลงเบื้องต้นถึงการศึกษา
ธรรมชาติโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นคือ มนุษย์
สามารถทำความเข้าใจในธรรมชาติได้เพียงบางส่วน
เท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาของมนุษย์
(สุวัณณ์ นิยมคำ 2531: 89-94) ซึ่งอัลลอฮ์ ชุบฯ ทรง
ตรัสว่า

وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ
مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي
ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ
إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

ความว่า “และที่พระองค์ (อัลลอฮ์
ชุบฯ) นั้นมีบรรดากุญแจแห่งความเร้น
ลับ โดยที่ไม่มีใครรู้กุญแจเหล่านั้น
นอกจากพระองค์เท่านั้นและพระองค์
ทรงรู้สิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน และในทะเล
และไม่มีใบไม้ใดร่วงหล่นลง นอกจาก
พระองค์จะทรงรู้มัน และไม่มีเมล็ด
พืชใด ซึ่งอยู่ในบรรดาความมืดของ
แผ่นดิน และไม่มีสิ่งให้อ่อนนุ่มใด และ
สิ่งที่แห้งใด นอกจากจะอยู่ในบันทึก
อันชัดแจ้ง” (อัลอันอาม: 59)

บรรณานุกรม

ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ, สุรินทร์ ปิยะโชคณากุล และ
สมศักดิ์ อภิสิทธิ์วานิช. 2548. **ชีววิทยา 3**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธากา
รพิมพ์ จำกัด.

เมาลานา ซัยยิด อบูล อะลา เมาดูตี. 2539. **ความหมาย
คัมภีร์อัลกุรอาน เล่ม 1**. แปลโดยบรรจง บิน
กาซัน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม.

_____. 2539. **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน เล่ม 2**.
แปลโดยบรรจง บินกาซัน. กรุงเทพฯ: ศูนย์
หนังสืออิสลาม.

_____. 2539. **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน เล่ม 5**.
แปลโดยบรรจง บินกาซัน. กรุงเทพฯ: ศูนย์
หนังสืออิสลาม.

_____. 2539. **ความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน เล่ม 7**.
แปลโดยบรรจง บินกาซัน. กรุงเทพฯ: ศูนย์
หนังสืออิสลาม.

_____. 2541. **มาเข้าใจอิสลามกันเถิด**. แปลโดย
บรรจง บินกาซัน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
ศูนย์หนังสืออิสลาม.

มุฮัมมัด อิบน์ อับดุลวะฮฮาบ. 2531. **แนวข้อคลุมเครือ
ต่าง ๆ และสารที่สร้างประโยชน์**. แปลโดย
มุฮัมมัด เหมอนุกุล. กรุงเทพฯ: วิคตอรีเพาเวอร์
พอยท์.

ยูไลน เกอหิม. 2541. “มนุษย์ในอิสลาม: ศึกษาวิเคราะห์
ปฐมกำเนิดของมนุษย์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศอลิห์ หุสัยน์ อัลอายิด. 2548. **สิทธิของชนต่างศาสนา
ในประเทศอิสลาม**. แปลโดยอุสมาน อิดริส.
ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามยะลา.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 2541. **พระมหาคัมภีร์อัล
กุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย**. แปลโดย
สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. ชาอูดิอาราเบีย:
ศูนย์กษัตริย์ฟะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 2543. **คำอธิบายหะดีษ
อรับะฮีน อันนะวะวียะฮฺ**. แปลโดยสมาคม
นักเรียนเก่าอาหรับ. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเรียน
เก่าอาหรับ.

เสรี พงศ์พิศ, วิจิตร เกิดวิสิษฐ์, พิเชฐ กาลามเกษตร
และ บันทร อ่อนคำ. 2524. **คนในทรงสนะ
ของพุทธศาสนา อิสลามและคริสต์ศาสนา**.
กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อ
การพัฒนา

สุวัฒน์ นิยมคำ. 2531. **ทฤษฎีและทางปฏิบัติในการ
สอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ เล่ม**

1. กรุงเทพฯ: เจเนอรัลบุ๊กส์ เซนเตอร์.

อนัส แสงอารีย์. 2546. **เด็กในทัศนะอิสลาม.**

กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาธรรม.

อูบามีนะฮฺ บิลาล ฟิลิปส์. 2547. **สู่ความเข้าใจ แก่น
คำสอนอิสลาม เตาฮีด เอกภาพของพระเจ้า.**

แปลโดย อบุลลัษ. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการ
วิชาการอิสลาม.

Gottfried, S.S. 1993. **Biology today.** USA:
Mosby-Year book, Inc.

Gunstream, S.E. 2000. **Anatomy and
physiology.** 2nd ed. USA: The Mc-Graw
Hill Company.

Harun Yahya. **The religion of darwinism.** Saudi
Arabia : Abul-Qasim Publishing house.

Johnson, M.D. 2003. **Human biology.** 2nd ed.
U.S.A: Benjamin cummings, Inc.

Krogh, D. 2002. **Biology: A guide to the natural
world.** [CD-ROM]. USA: Prentice Hall,
Inc.

Neil, A.C.; Simon , E.J; Reece, J.B. 2002.
Essential biology. 2nd ed. USA.
International edition.

Sayyid Abu ^cAla Al-Maudūdi. 1987. **Prinsip-
Prinsip Utama Negara Islam.** Malaysia:
Hizbi.

